

L OLIMPIADA FIZYCZNA
(2000/2001)
ZAWODY II STOPNIA
CZĘŚĆ TEORETYCZNA

Zadanie teoretyczne — T1

Nazwa - Okulary pana Hilarego

Źródła - Komitet Główny Olimpiady Fizycznej;

- Andrzej Wysmołek, sekretarz naukowy ds. zad. dośw. KGOF, IFD UW;

- Marek Trippenbach, Krzysztof Karpierz, *Fizyka w Szkole* nr 2, 2001;

- Paweł Janiszewski, Jan Mostowski (red.): *50 lat olimpiad fizycznych.*

Wybrane zadania z rozwiązaniami. WN PWN, Warszawa 2002;

- T.M. Molenda, IF US, www.OF.szc.pl.

Zdrowe oko człowieka akomoduje, zmieniając zdolność skupiającą soczewki. Dzięki temu człowiek widzi ostro z odległości od 25 cm do nieskończoności. Soczewki oczu pana Hilarego potrafią zmieniać swoją zdolność skupiającą w takim samym zakresie, jak oko zdrowego człowieka. Niestety miejsce, w którym dają ostry obraz, nie odpowiada głębokości gałki ocznej pana Hilarego i to do tego stopnia, że nie widzi on ostro z żadnej odległości. Określ, jaką wadę wzroku (krótkowzroczność czy dalekowzroczność) ma pan Hilary i podaj warunek, jaki powinna spełniać zdolność skupiająca soczewek jego okularów.

Rozwiązanie zadania T1 — L OF, II stopień, część teoretyczna

Rozważmy najpierw zdrowe oko. Oznaczmy przez y głębokość gałki ocznej, to znaczy odległość od soczewki do siatkówki, gdzie powstaje obraz. Jeśli zdrowy człowiek patrzy na bardzo odległy przedmiot, to jego soczewka oczna przyjmuje zdolność skupiającą $f_{\max}^{-1}$ spełniającą równanie

$$\frac{1}{f_{\max}} = \frac{1}{y}.$$

Jeśli natomiast zdrowy człowiek widzi ostro przedmiot znajdujący się w odległości $x_{\min} = 25$ cm, to zdolność skupiająca soczewki jego oka $f_{\min}^{-1}$ jest taka, że

$$\frac{1}{f_{\min}} = \frac{1}{x_{\min}} + \frac{1}{y}.$$

Zdolność akomodacyjna oka, czyli różnica między maksymalną i minimalną zdolnością skupiającą soczewki ocznej wynosi zatem

$$\frac{1}{f_{\min}} - \frac{1}{f_{\max}} = \frac{1}{x_{\min}} = 4D,$$

gdzie D — dioptria ($1D = 1\text{m}^{-1}$).

Rozważmy teraz oko pana Hilarego. Zgodnie z treścią zadania soczewka oczna pana Hilarego może zmieniać swą zdolność skupiającą w takim samym zakresie, jak u zdrowego człowieka. Ponieważ nie widzi on ostro z żadnej odległości, to odległość soczewki od siatkówki y (głębokość gałki ocznej pana Hilarego) jest taka, że równanie soczewki

$$\frac{1}{f} = \frac{1}{x} + \frac{1}{y} \quad (1)$$

nie jest spełnione dla żadnej odległości przedmiotu od oka x i żadnej zdolności skupiającej z przedziału $[1/f_{\max}, 1/f_{\min}]$. Prawa strona równania (1) może być dowolnie duża (dla małych wartości x). Brak rozwiązań równania (1) oznacza, że lewa strona równania jest za mała. A zatem

$$\frac{1}{f_{\min}} > \frac{1}{y}.$$

Pan Hilary jest więc dalekowidzem. Aby ostro widzieć, powinien używać okularów o skupiających soczewkach. Oznaczmy ogniskową soczewki w okularach przez f_{ok} . Zdolność skupiająca układu soczewki ocznej i soczewki okularów jest równa $1/f + 1/f_{\text{ok}}$, jeśli są one blisko siebie. Aby pan Hilary widział ostro z odległości $x_{\min}$, ogniskowa f_{ok} musi spełniać równanie

$$\frac{1}{f_{\text{ok}}} + \frac{1}{f_{\min}} = \frac{1}{x_{\min}} + \frac{1}{y}.$$

A zatem

$$\frac{1}{f_{\text{ok}}} = \frac{1}{x_{\min}} + \frac{1}{y} - \frac{1}{f_{\min}} > \frac{1}{x_{\min}} = 4D.$$

Pan Hilary powinien nosić okulary o zdolności skupiającej co najmniej 4D.